

Z okazji Dnia Teatru

NA RĘCE NESTORKI AKTORSTWA POLSKIEGO SKŁADAMY SERDECZNE ŻYCZENIA - ARTYSTYCZNYCH SUKCESÓW I MILIONÓW WIDZÓW!

Ostatnie spotkanie M. Rodziewiczówny

Wieczór na ul. Łąkowej

Jednym z mniej znanych epizodów martyrologii łódzian w czasie okupacji hitlerowskiej jest na pewno los przesiedleńców osadzanych przez okupanta w obozie przy ul. Łąkowej 4 - dawnej fabryce Gliksmanna. Wielkość zbrodni, dokonanej na Radogoszczu przesłoniła bowiem wszystkie inne akty represji wobec Polaków.

Obóz na Łąkowej zapelnili w jego początkowej fazie mieszkańcy Osiedla Montwiła-Mireckiego, które Niemcy w pierwszym rzędzie zagarnęli dla swoich obywateli. W ciągu zaledwie dwóch miesięcy na skutek głodu i wywieńczenia zmarło tu kilkadziesiąt osób, w tym 72 dzieci w wieku do 6 lat.

W późniejszym okresie na Łąkowej lokowano także ludzi ewakuowanych z terenów wschodnich, zajmowanych przez Armię Radziecką, i wtedy właśnie miało tam miejsce wydarzenie, które dziś pragniemy przypomnieć (na podstawie informacji Edwarda Mariana Wróblewskiego) zwłaszcza że dziwnym trafem umknęło ono uwadze kronikarzy owych czasów.

Gdzieś w połowie lutego 1940 r. jedyna pracująca w obozie polska pielęgniarka, siostra Regina Nowakowa otrzymała grups: „Odszukać Marię Rodziewiczównę”. Czyżby rzeczywiście w obozie przebywała autorka „Lata leśnych ludzi”, „Strasznego dziadunia” i innych, jakże popularnych przed wojną książek?

Jeszcze tego samego dnia w grupie przesiedleńców z Wołynia odszukano starszkę, lat około osiemdziesięciu, ubraną w krótki barani kożuszek, pod którym można było dostrzec słabnie ozdobioną charakterystycznym męskim kolnierzykiem.

Powiadomiony o tym odlecymu dr Kaucz zalecił natychmiastowe przeniesienie pisarki do izby chorych, a następnie podjęcie kroków, zmierzających do zwolnienia jej z obozu.

O zmroku Rodziewiczówna znalazła się w magazynku, mieszczącym przeróżne graty zagrabione w łódzkim getcie, a masywnym szumna nazwę izby chorych. Zachowując jak najdalej idące środki ostrożności przygotowano kąpiel. Rozpalony piecyk pochłoniął zawieszoną odzież, a z nią ów męski, zapinany z tyłu kolnierzyk - nieodłączny rekwizyt - rzucający się w oczy na fotografiach i medalionach pisarki.

„Wiesz moje dziecko, jakie mam najszybsze pragnienie - zwierzała się starszka kąpiącej ją pielęgniarsce - chciałabym, aby moje strudzone kości legły w ziemi naszych ojców”. A potem: „Nie mam w tym mieście żadnej rodziny, a przecież znalazłam tyle serca i dobroci niemal rodzinnej...”

Pewnego mroźnego wieczoru Maria Rodziewiczówna vel Anna Wirkiel (pod takim nazwiskiem przybyła bowiem do obozu) opuściła „fabrykę” przy ul. Łąkowej. Przed bramą oczekiwało liczne grono miłośników jej talentu. Stojący przy murze wartownik, nie zdając sobie widocznie sprawy, kim jest ta stara kobieta odprowadzana tłumnie do dorożki, bezmyślnie „trzasnęła” butami na baczność...

Po opuszczeniu obozu Maria Rodziewiczówna była przez kilka dni gościem p. Barbary Jasieńskiej, zam. przy ul. Zakątnej 78, po czym pod opieką przyjaciół wyjechała do Warszawy.

Tu w czasie powstania zachorowała na zapalenie płuc. W stanie ostatecznego wyczerpania przetransportowano ją do leśniczówki w Żelaznej koło Skierniewic. Tam też, w listopadzie 1944 r. spoczęła na miejscowym cmentarzyku...

P. S. Opisane fakty opowiedziały E. M. Wróblewskiemu osoby, które bezpośrednio stykały się z pisarką w czasie jej pobytu w obozie przy ul. Łąkowej 4.

Opr.: Jot

pahorami

DZIENNIKA ŁÓDZKIEGO

Rok XX Łódź, niedziela 28 i poniedziałek 29 marca 1965 roku Nr 75 (5693)

- Wystąpienie Fiedorenki
- Demonstracja we Florencji ● Artykuł Russella

Cały świat protestuje przeciwko okrucieństwom USA w Wietnamie

Ze wszystkich stron świata napływają meldunki o falach protestu przeciwko stosowaniu przez USA gazów i napalmu w Wietnamie. Protestuje cały postępowy świat.

Tymczasem na konferencji prasowej rzecznik Departamentu Stanu oświadczył w Waszyngtonie, że decyzje w sprawie bombardowania terytorium Wietnamu północnego podejmowane są przez rząd USA. Oświadczenie to jest charakterystyczne dla oficjalnych kół waszyngtońskich, które nie ukrywają obecnie swych planów rozszerzenia wojny w Wietnamie.

II Plenum NK ZSL

W sobotę, 27 bm. rozpoczęło w Warszawie dwudniowe obrady II Plenum Naczelnego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego. Tematem plenum są zadania ZSL w kampanii wyborczej do Sejmu i rad narodowych. Obrady zagałi prezes NK ZSL - Cz. Wycech. Następnie referat Prezydium NK ZSL wygłosił wiceprezes NK - J. Ozga-Michalski. Po referacie rozpoczęła się dyskusja.

Dziennik japoński „Asahi” pisze w artykule redakcyjnym, że użycie gazów trujących w Wietnamie, wywołujące oburzenie na całym świecie, w tym również wśród sojuszników USA.

Oświadczenie Politycznej Komisji KC Partii Awangarda Ludowa Kostaryki podkreśla, że pod względem źródeł nieczych metod prowadzenia wojny agresorzy amerykańscy nie ustępują zwyrodniałcom hitlerowskim.

Małajski Komitet Solidarności narodów Azji i Afryki w opublikowanej odezwie wyraża poparcie dla wszystkich narodów Azji południowo-wschodniej, walczących z imperializmem, a przede wszystkim dla bohaterstwa narodu Wietnamu.

Bertrand Russell, znany filozof brytyjski, oświadczył w sobotę, że Stany Zjednoczone

przeraziły ludzkość swymi barbarzyńskimi metodami prowadzenia wojny wietnamskiej. Russell pisze na łamach „Daily Worker”, że gdy świat dowiedział się o stosowaniu przez USA w Wietnamie gazów i napalmu, władze amerykańskie rozwinęły kampanię propagandową, aby oszukać światową opinię publiczną.

15 tysięcy mieszkańców Florencji wzięło udział w demonstracji protestacyjnej przeciwko barbarzyństwu imperializmu amerykańskiego w Wietnamie.

Stały Sekretariat Organizacji Solidarności Krajów Azji i Afryki opublikował oświadczenie w związku z ostatnimi wydarzeniami w Wietnamie. Jest rzeczą zupełnie jasną - stwierdza oświadczenie m. in. - że awanturnicza polityka

(A) Dalszy ciąg na str. 2

Partyjno-rządowa delegacja ZSRR przybędzie do Polski

Na zaproszenie Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i Rady Ministrów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w początkach kwietnia bieżącego roku przybędzie do Polski z oficjalną wizytą partyjno-rządową delegacja ZSRR z I sekretarzem KC Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego L. Breżniewem na czele.

W toku wizyty zostanie podpisany układ między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkiem Radzieckim o przyjaźni, współpracy i wzajemnej pomocy. Układ ten stanowić będzie odnowienie polsko-radzieckiego układu o przyjaźni, pomocy wzajemnej i współpracy powojennej, zawartego 21. 4. 1945 roku na okres 20 lat.

RWPG Posiedzenie Komisji do spraw Hutnictwa Żelaza

Podpisano w Moskwie protokół z posiedzenia Stałej Komisji RWPG do spraw Hutnictwa Żelaza.

Komisja rozpatrzyła zagadnienia związane z produkcją szyn kolejowych ze specjalnych stali oraz omówiła sprawy związane z doskonaleniem istniejących metod odzyskiwania i przerobki produktów chemicznych, koksowania.

Wystąpienie przedstawiciela Polski Komitet 33 Państw - obraduje

W piątek po południu zebrał się na pierwsze posiedzenie Komitet 33 Państw, który na mocy uchwały XIX sesji Zgromadzenia Ogólnego NZ ma zająć się rozpatrzeniem całokształtu operacji

wojskowej ONZ. Na pierwszym posiedzeniu komitetu, w którego skład została wybrana również Polska, wystąpił m. in. stały przedstawiciel PRL w ONZ, ambasador B. Lewandowski.

to tytuł kolejnego cyklu reportaży, w których wystannicy „Dziennika” ukazują Wam nowe oblicze Polski. Miasta, fabryki, a przede wszystkim ludzie są bohaterami opowieści o naszym dniu dzisiejszym.

Od „B” do „A”

Zwiedzanie miasta rozpoczęłam od... ul. Piotrkowskiej. Na mapie znalazłam ją bez trudu. Już jednak po godzinnym krążeniu między kilkukilometrowymi blokami z czerwonej cegły zrezygnowałam z roli detektywa i zapytałam przechodnia, gdzie właściwie znajduje się ta nieszczęsna ulica. Nie wiedział, podobnie jak kilku następnych. Ostatnia próba i... zwycięstwo - „o, właśnie tu gdzie pani stoi i jeszcze te trzy metry dalej to Piotrkowska”.

Na drugi dzień, kiedy już nauczyłam się przechodzić krętymi i pagórkowatymi ulicami Białegostoku, sprawa się wyjaśniła ostatecznie. Po zakończeniu wojny miasto było zniszczone w 70 proc. Jego centrum (dawna dzielnica żydowska) nie istniało. W założonym w tej dzielnicy getcie, wybuchło w r. 1941 powstanie. W odwecie Niemcy zrównali z ziemią cały teren.

W r. 1944 specjalne oddziały dokończyły dzieła zniszczenia, podpalając systematycznie domy - ulica po ulicy, wysadzając w powietrze fabryki. Po wyzwoleniu odbudowano część drewnianych chałupinek, postawiono trochę nowych, podobnych. Przed miastem stały, zasadnicze problemy - przemysł, szpitale, szkoły, i obiekty komunalne. Dopiero wiece w latach pięćdziesiątych można było zacząć myśleć o budownictwie mieszkaniowym. Powstają wtedy pierwsze osiedla, restauruje się główny plac Białegostoku - Rynek Kościuszki, na którym znów staje duma białostoczan - Ratusz. Powstaje zupełnie nowa arteria, ul. Wesolowskiego z centralnymi punktami zabudowy: Domem Partii, Domem Pracy, hotelem i Domem Towarowym. Architektura oczywiście monumentalna. Gdyby dziś zapytać przeciętnego białostoczanina, która część miasta podoba mu

się najbardziej, sądzę, że nie wskazywałby tej właśnie. Wówczas jednak, przed laty Białystok po raz pierwszy poczuł, że jest wielkim miastem.

Dziś z ul. Wesolowskiego sąsiaduje piękna arteria, ciekawa architektonicznie ulica wieżowców - Marii Curie - Skłodowskiej. Dzielnice jej towarzyszy białostocka trasa W-Z - Aleja 1 Maja. Na skraju miasta wisiłowka z kolorowych wysokocielców - Osiedle Antoniukowskie. Podobne Osiedle Marysi.

Wobec nowoczesnej urody miasta ginie niemal bez śladu 3-metrowa Piotrkowska. Spółkał ją los wielu innych starych ulic Białegostoku. Została zagarnięta wraz z kilkoma

osobnymi domkami przez rozrastające się nowe osiedla.

Przy okazji jeszcze jeden charakterystyczny szczegół białostockiej zabudowy - lokalizację nowych bloków dostosowywano często do pojedynczych krzepko się jeszcze trzymających drewniaków. Po paru latach można było już sobie pozwolić na wyburzenia. Ich ślad jednak pozostał - nowe ulice łamały się w przeróżne zygaki i krzywizny. Ale... dla chcącego, nie trudnego. I tak np. w Alei 1 Maja, gdzie była podobna sytuacja, wyrównuje się w tej chwili wszelkie usterki parterowymi pawilonami handlowymi.

Drewniaki i czyspazowe kamienie (Dalszy ciąg na str. 3)

ZSRR

Wyniki wyborów do rad terenowych

Prawie wszyscy wyborcy Gruzji, Armenii, Kirgizji, Litwy i Estonii wzięli udział w wyborach do rad terenowych...

Dziś zakończenie Targów Krajowych „Wiosna - 65”

Dziś, w niedzielę nastąpi zakończenie Krajowych Targów w Poznaniu „Wiosna-65”. Według przewidywań...

Jordania zerwie stosunki dyplomatyczne z NRF?

Jak donoszą z Ammanu minister spraw zagranicznych Jordani Hazim Nusabah...

Rozmowa dotyczyła ostatniej wizyty premiera Izraela w Londynie.

W. Brytania przerzuca wojsko do Adenu

W. Brytania przerzuca do Adenu wojsko w celu zwiększenia liczebności brytyjskiej w Adenie do 50 tysięcy.

odbedzie się dopiero w poniedziałek, już w sobotę na spotkaniu organizatorów z pionu MHW...

Odnośni się to zwłaszcza do przemysłu obuwicznego, który przedstawił kolekcję na miarę konkretnych możliwości maso-

Nie brak jest jednak i opinii kontrowersyjnych. Z ostrą krytyką handlu spotkała się np. ekspozycja bielizny damskiej...

A. Mikojan odwiedzi Węgry

Na zaproszenie KC Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej...

W Moskwie podano oficjalnie do wiadomości, że radziecka delegacja partyjno-rządowa...

Delegacja chińska udała się do Tirany

27 bm. chińska partyjno-rządowa delegacja na uroczystości związane z pogrzebem Gheorghiu-Deja...

Nowa prowokacja wojsk Czombego

25 marca wojska Czombego dowodzone przez białych najemników wtargnęły na terytorium Ugandy...

Komisja wyborcza województwa łódzkiego

Rada Państwa uchwała z 23 marca 1965 r. powołała Wojewódzką Komisję Wyborczą w Łodzi...

Nominacja w Min. Żeglugi

Prezes Rady Ministrów mianował magistrą inż. Jerzego Szopę podsekretarzem stanu w Ministerstwie Żeglugi.

K. Weber min. sprawiedliwości NRF

Nominacja nowego zachodniemieckiego ministra sprawiedliwości w osobie dr Karla Webera...

ZE ŚWIATA

© LONDYN. — W ukazującym się w Cambridge miesięczniku kulturalno-społecznym „New Blackfrlars”...

Amerycanie bombardują Laos

Samoloty amerykańskie nadal bombardują i ostrzeliwiają wsie wyzwolonych rejonów Laosu.

Co z Delgado?

Według doniesień ukazujących się w Rio de Janeiro czasopiśmie „Oposicao Portuguesa”...

poety Romana Gorzelskiego. Po chodzą one z tomiku „Trzy bluesy”.

© LONDYN. — „Daily Mail” donosi w korespondencji z Waszyngtonu...

© Rzym. — Jak zakomunikował wczoraj rząd włoski, premier Aldo Moro...

© NOWY JORK. — W piątek zakończyła się w Nowym Jorku 38 sesja Rady Gospodarstwa Społecznego ONZ.

Na posiedzeniu końcowym rada wybrała przedstawiciela Japonii, A. Macui...

© PARYŻ. — W tych dniach podpisana została umowa handlowa wartości blisko 14 milionów franków...

© ALGER. — Prezydent Algierii Ben Bella przyjął w sobotę na serdecznej rozmowie...

Dyrektor Bundestagu — przesłępcą z łódzkiego getta

Kiedy w Bundestagu rozlega się głos i przez głośnik padają słowa: „Her Präsident”...

Rozmowy W. Brytania — Izrael

W piątek zakończyły się w Londynie dwudniowe rozmowy premiera Izraela...

Ospa w Indii

W Indii szaleje epidemia ospy. W stanie Bihar w ciągu kilku ostatnich tygodni zmarło na tę chorobę 160 osób...

Z Kraju

W dniu 26 bm. odbyło się posiedzenie Komitetu Współpracy Gospodarczej z Zagranicą przy Radzie Ministrów...

Trossmann. Jest to najwyższy urzędnik w parlamencie NRF...

Kim był dyrektor Trossmann? Z opublikowanego w tych dniach oświadczenia organizacji b. ofiar faszyzmu...

W sobotę podpisano w Paryżu radziecko-francuskie porozumienie w sprawie przemysłowego wykorzystania francuskiego systemu telewizyjki kolorowej SECA.

Radziecko — francuskie porozumienie w sprawie SECA

W sobotę podpisano w Paryżu radziecko-francuskie porozumienie w sprawie przemysłowego wykorzystania francuskiego systemu telewizyjki kolorowej SECA.

Górecka pozostała w NRF

Halina Górecka, nasza złota medalistka z Igrzysk Olimpijskich w Tokio...

komorę celną w osiedlu Burara.

Następnego dnia wojska Ugandy podjęły kontratak uwieczony sukcesem.

Ziemia Łódzka w „Światowy Dzień Teatru”

Bardzo uroczyste święcia wczoraj Ziemia Łódzka „Światowy Dzień Teatru”...

Do SPATIF-u napłynęło wiele depesz z gratulacjami dla łódzkiego środowiska teatralnego...

W godzinach popołudniowych ludzie teatru łódzkiego podejmowani byli w sali prezydenckiej...

Wczoraj Ziemia Łódzka „Światowy Dzień Teatru”...

Po przedstawieniu, z odświętnie udekorowanej widow przemówił najpierw wicedyrektor Sabina Nowicka...

Łońnicy NRF szkolą się w USA

Agencja UPI zamieściła ostatnio korespondencję z Arizoną...

Cały świat protestuje

(A) Dokończenie ze str. 1 USA w Wietnamie stanowią poważne niebezpieczeństwo dla pokoju w Azji...

Egzekucja w Rabacie

Według informacji korespondentów zachodnich, w sobotę dokonano egzekucji na 11 osobach skazanych na karę śmierci...

Kronika wypadków

Wczoraj na ul. Zgierskiej pod motocykl wpadł 9-letni Zbigniew Studziński...

W Alabamie szaleje rasizm

Bojownicy o prawa obywatelskie zorganizowali w sobotę demonstrację protestacyjną w związku z zamordowaniem przez białych rasistów...

Katastrofa w Pakistanie

22 osoby zginęły w katastrofie lotniczej, która wydarzyła się w piątek nad północno-zachodnim Pakistanem.

Francja buduje bazę rakietową w Gujanie

Francja buduje wielką bazę rakietową w Gujanie Francuskiej. Mają tam być przeniesione wszystkie bazy francuskie z Maroka i Algierii.

W Tatry powróciła zima

Całą noc z piątku na sobotę oraz w ciągu dnia w Tatrach padał śnieg. W górach przybyło w ciągu doby około 20 cm śniegu.

POGODA

Dziś zachmurzenie niewielkie lub umiarkowane, w godzinach wieczornych możliwe niewielkie opady.

Bug grozi nadal wylewem

Główna uwaga komitetów przeciwpowodziowych w dalszym ciągu skupiona jest na Bugu...

W Tatry powróciła zima

Całą noc z piątku na sobotę oraz w ciągu dnia w Tatrach padał śnieg. W górach przybyło w ciągu doby około 20 cm śniegu.

POGODA

Dziś zachmurzenie niewielkie lub umiarkowane, w godzinach wieczornych możliwe niewielkie opady.

Bug grozi nadal wylewem

Główna uwaga komitetów przeciwpowodziowych w dalszym ciągu skupiona jest na Bugu...

